

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 "
Pe trei luni . . . 6 "

Pentru România şi
străinătate:

Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 "

TELEFON N. 226.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ZIAR POLITIC NAŢIONAL.

REDACTIA
ŞI ADMINISTRATIJA
Târgul Inului Nr. 30

INSERATELE
se primesc la admini-
straţie. Preţul după tarif
şi învoială.

Manuscrisele nu se în-
napoiesc.

Un atentat revoltător al guvernului.

— Proiectul de lege despre împărţirea circumscripţiilor electorale. —

De Dr. Romul Boffă.

Stăm în faţa unui nou atentat mişeleş al guvernului. Proiectul de lege despre statorirea numărului şi sediului cercurilor electorale este de pus pe biroul camerei. Trebuie să se revolte în sufletul său tot Românul cetind acest proiect de lege. *Caci prin el să pregăteşte ultima lovitură menită să facă imposibilă pe decenii validitatea poporului român în legislaţiunea ţării*

Este foarte semnificativ, că acum un an — la începutul tratativei de „pace” — s'a depus în camera deputaţilor proiectul de lege despre dreptul de alegător dietal, proiect care opăceşte cu desăvârşire validitatea naţiunii române, iar acum la sfârşitul tratativelor de „pace”, guvernul vine să-şi încoroneze opera, prin care tinde pas de pas la nimicirea poporului român din ţara aceasta, şi aşterne în camera ungară proiectul despre împărţirea cercurilor electorale.

În faţa acestui atentat la ce avem mai sfânt, oare ce vom face? Vom sta cu mâinile în sân în semnul inconştienţei? sau vom tăcea şi noi tăcerea mortală a senatorilor din Roma antică! Să ne lăşăm a fi striviţi? Şi mai presus de toate, vom răbda oare ca să se comită împotriva noastră cele mai grave atentate tocmai în momentul, când noi pornim din nobile intenţiuni voim a cădea de acord cu sistemul care ne ucide? Asta nu se poate!

Să vedem clar ce vrea guvernul, care are cutezanţa a să apropie de noi, cu daruri danaice?

Toate legile electorale de când există aşazist constituţionalism maghiar, au fost făcute împotriva validităţii naţiunii române. Ar fi de prisos, să înşir din acest prilej toate datele concrete. E de ajuns, să amintesc, că poporul român, care numără $\frac{1}{6}$ parte din locuitorii ţării, nici când n'a avut mai mulţi alegători decât $\frac{1}{10}$ parte din totalitatea alegătorilor dietali. Dintre 413 cercuri electorale, câte au fost până acum

în Ungaria, numai în 40 au putut fi alegătorii români în majoritate.

În urma practicii electorale uzate faţă de poporul român însă *decenii întregi n'am putut alege nici în cercurile acestea — deputat naţional român* şi pe câţi îi avem dela decretarea activităţii din 1905 încoace, *i-am putut scote numai după lupte crâncene şi chiar a vărsării de sânge românesc.*

Să nu se uite că pe românii aflaţi în partidul guvernului şi aleşi cu acea putere brachială, care să aplică cu toată brutalitatea faţă de poporul român, nu-i consider de aleşii naţiunii române!

Sistemul de guvernament duşmănos nouă vine acum şi momind-ne cu tendinţe de împăcare „sinceră”, pregăteşte lovitura, de moarte împotriva naţiunii noastre.

După legea dreptului de alegător făurită în anul trecut vor fi 9% alegători români adică nici $\frac{1}{11}$ parte din totalitatea alegătorilor şi conform proiectului de lege despre împărţirea cercurilor electorale *numeri 24* cercuri pot exista în genere, în cari majoritatea poate fi românească. E mare întrebare însă că oare vor fi atâtea? Adecă din 435 cercuri electorale câte se contemplează vor putea, fi 24 cercuri, cu majoritate românească, adecă $\frac{1}{19}$ parte a tuturor cercurilor?

Iată cum se pregăteşte nimicirea noastră. Guvernul ne spune, că vrea să fie drept la împărţirea cercurilor electorale, că respectează sensibilitatea naţională a celor cu „buză nemaghiară”. Iată respectul guvernului. *Pe când 200,000 saşi capătă 14 cercuri sigure. $\frac{3}{2}$ milioane români capătă 24 cercuri între cari — să se noteze mişelia — sunt şi cercurile burdăşilor şi ale mangriştilor*, de cari guvernul nu se va lăpăda nici odată. Atâta sinceritate înzadar am aştepta.

Guvernul zice, că la statorirea numărului cercurilor a primit de

bază: a) numărul locuitorilor, b) starea culturală, c) suma dării directe de stat şi d) numărul alegătorilor. Iată o nouă minciună capitală!

Poporul român, care numără în această ţară $\frac{3}{2}$ milioane, făcând 17% din locuitorii ţării, care pe lângă toate piedecile artificiale a făcut progrese însemnate culturale, plăteşte dare directă de stat în proporţia numărului său, şi care şi pe lângă legea vitregă electorală, făurită în anul trecut are $\frac{1}{11}$ parte din totalitatea alegătorilor, *va avea $\frac{1}{19}$ parte din totalitatea cercurilor electorale*. Asta este dreptatea (o dreptate care-ţi pricinueşte friguri!) pe care să bazează proiectul.

Să ştim deci, că proiectul despre statorirea numărului şi sediului cercurilor electorale, — abstragând dela alte curiozităţi „constituţionale” — că de exemplu împărţirea comunelor între cercurile electorale, pe care o va face ministrul de interne fără de nici un amestec al legislaţiei, de unde pot urma nouă fărădelegi, — este pentru naţiunea română unul dintre cele mai mişeleşti atentate din timpul din urmă.

Ce să facem faţă de acest act de un barbarism atât de îndrăzneţ, care se comite în lumina secolului al XX-lea?

Să luăm lupta şi să documentăm în faţa tuturor, cari mai tin în cântec unti neam de $\frac{3}{2}$ milioane, că ce nedreptate strigătoare la cer să pregăteşte împotriva noastră.

Şi să nu mai pierdem nici un moment cu tratări de „pace” cu un guvern al acestei ţări. D-lui Tisza să-i spunem scurt şi la înţeles:

„Dumniata îmi netezeşti faţa şi pe' de desubt bagi cuţitul ucigaş în inima mea, am să purced şi eu faţă de Dumniata, cum pretinde o astfel de manoperă”.

Camera. Eri s'a discutat în cameră proiectul legii de schimb şi în urmă a fost votat. Între altele s'a prezentat raportul comisiei administrative a camerei asupra proiectului de împărţire a circumscripţiilor electorale.

Opoziţia a absentat şi nu se va prezenta la şedinţă decât atunci, când va veni

la ordinea zilei proiectul de împărţire al cercurilor electorale.

Pentru azi s'au pus la ordine zilei agende de puţină însemnătate, apoi se vor proroaga şedinţele până săptămâna viitoare.

Pactul româno-maghiar.

Ziua de azi a inaugurat-o gazetele maghiare cu o coloană mincinoasă. Ea alcătuieşte proprietatea ziarului „A Nap” care zice, că s'a trimis la Bucureşti un corespondent, cu numele Korody Péla. Aceasta ar fi intervievat pe d. general Coandă, inspectorul artileriei, asupra pactului româno-maghiar. Dl. Coandă a vorbit despre alianţele din Balcani, apoi a declarat următoarele: Partea Ungariei, unde locuiesc românii, a fost până acum pământ românesc şi va trebui eliberat acum.

Acesta va fi treaba României şi Serbiei, pe când Grecia va ţine în şah Bulgaria.

— Ungaria, va avea aceeaşi soartă ca şi Bulgaria. România a şi luat măsuri ca tunurile sârbeşti şi româneşti să fie îndreptate în curând în privra Ungariei etc.

Sunt toate aceste pure invenţiuni ale scandalosului „A Nap.”

Contele Tisza a primit o scrisoare de la preotimea reformată din Erdővidék, în care se ridică protest contra pactului. Se spune, că Tisza a răspuns protopopului Kővér din Erdővidék, în care zice, că nu preste mult se va vedea, că el nu a făcut obiect de târguială cauza maghiară şi vor rămânea de ruşine aceia, cari s'au lăsat amăgiţi de ziarele opoziţionale.

Un glas german.

Reuniunea pentru susţinerea germanismului în Ungaria, întrunată în Viena, a publicat în ziarele germane un apel în favoarea Germanilor din Ungaria. Titlul apelului este: „Tratarea nevrednică a Germanilor din Ungaria”. Se arată situaţia prea a Nemţilor de aici. Între altele se spune, că ziarele germane sunt persecutate şi redactorii osândiţi la temniţă.

Milioanele de Germani — se mai zice în apel — au datorinţa să combată nuzinţele şoviniste maghiare şi să ajute pe conaţionali lor din Ungaria, a-şi recâştiga drepturile, ce le-au avut.

G. Bogdan-Duică:

Românii şi Ovreii.¹⁾

(Urmare.)

Să vorbim acum de fondul cărţii. Teza autorului este aceasta: va străta că şi alte popoare (Germanii, Francezii) îl consideră şi chiar însuşi Ovreii (v. pag. 20) se consideră de o naţiune deosebită. Atât de felurită de celelalte încât acum nu se mai sfîşie să aibă şi o limbă naţională, pe care s-o întrebuinţeze în adunările politice. În Galizia austriacă „întâia oară (la 1911) în istoria lumii candidaţii lor de deputaţi au vorbit poporul în jargon” (pag. 64). Ba ei pot renunţa chiar la întemeierea unei nouă Paestini, căci „Galizia estică şi Bucovina” sunt teritorii compacte ale limbii ovrăreşti (Dr. Max Rosenfeld).

Autorul îşi dă seamă de greutatea problemei politice ovrăreşti, după ce lucrurile au luat dezvoltarea aceasta. Şi dacă găseşte pe vinovaţii în administraţia şi politica internă a statelor, lipsită de principii călăuzitoare pentru decenii, ori chiar veacuri, îşi dă totuşi foarte bine seamă, că trebuie să aibă şi Ovreii însuşi, cari li ajută să răbdată prin oricât de dese rânduri ale ţărânelor ori burghezilor de alt neam.

¹⁾ Bucureşti 1913. „Tipogr. Românească”, ediţia II-a. 266. pag. Lei 2.—

Dr. Bogdan-Duică a ținut cont și de „moda științifică de astăzi și pentru ca să intereseze prin exponențele sale pe toți cei ce fac politică — și pe aceia, cari fac politică fără să aibă pregătirea necesară ce și-o însușește un om din studiul istoriei și-al economiei și-al sociologiei etc. — tratase materialul astfel, încât construiește treptat, dela capitol la capitol „psihologia poporului, care a ocupat Bucovina”.

Insușirile caracterului acestui popor deosebit pe dinaintea ochilor noștri, aceleași, pe cari ni le-au descoperit la rândul său în revista Neamul Românesc dnl. A. C. Cuza și N. Iorga.

Câteva amănunte vor fi de un deosebit interes (Dar asigur pe ceterul, care și-ar închipui că în această dare de seamă va găsi un rezultat al cărții, că se-nșală, și că renunțând la citirea cărții ar fi mai ovrău decât Ovreii). Din Ungaria în anul revoluției (1848/49) au plecat 40000 de ovrău în locuri mai sigure, unde nu au auziau zăngănitul armelor. Iar când la 1783 li se porunci ovrău din Bucovina să devină înadavăr agricultori și să înceapă munca, din cei 392 de „agricultori ovrău (atâția erau atunci în Bucovina) 255 nu au voit de loc să la sapa și lopata și decât să se supună, mai bine plecară din țară (p. 151). Ei fug de munca grea și mai puțin productivă (p. 224 nota), sânt egolști și

ipoeriți (196) și instinctele le sânt cu mult mai tari decât rațiunea (226)

Un scriitor al lor, M. Friedländer, recunoaște că „femeile și fetele Galiziei sânt animale în cel mai rău înțeles al cuvântului” și că „în anticamerale rabinilor, suptpoartă, oriunde se povestesc istorii înflorătoare despre neogul de fete (pag. 94). Ei spionează cele mai intime secrete ale celorlalți familii, pentruca din ele să-și făurească arme în speculațiile lor financiare (p. 100.), ba și noștri, cei din Maramurăș, ajung să și omoare pe un judecător de col. fiindcă acesta ținea să apere pe țărani de cămătarul chinătorilor. Uclăgășii au fost achitați în instanța a treia pentru lipsă de dovezi” (Rodolf Bergner: Rușă-ien. p. 77—78, la Bogdan-Duică. pag. 139—140).

Tot Friedländer scriitor ovrău, vorbind despre simțul estetic al celor din Bucovina (opare mort cu desăvârșire) scrie fără sfială și următoarele (pag. 92.): „Oamenii acestia cred doar că păduchii sânt o dovadă de sănătate; că sănătate sânt și buzele de pe piele, că este păcat să se spele capul copilului. Și aduce: A-i convinge de contră va fi o problemă uriașă.”

Se mai îndoiește cineva, că un astfel de popor poate deveni periculos pentru cetate? Și grija de căpetenie a dlui Bogdan Duică este să arate tocmai cât de periculos a devenit pentru Românii și ce fel de pericole ne

mai așteaptă, dacă nu ne vom îngriji de apărare.

Însăși situația geografică a lor și a noastră ascunde în sine un mare pericol: Imprejurarul României de ex. sânt adunați 7 milioane 186825 ovrău (Rusia, Austria, Ungaria). Despre această îngrămădire de mase cu tendințe de curărire ei sânt conștii, căci Dr. A. Ruppin dă lozincă: „Răspunsul nostru să fie: concentrarea Ovrăuilor în Europa estică și organizarea lor acolo pe baze naționale. (p. 22 nota 1.)

Autorul arată apoi direcția marșului lor: dela nord spre sud cu ținta: Bucovina, Ungaria și România. Căci la 1890 (p. 74 nota 1) „tot al douăzeci-lea locuitor din Bucovina era de origine galiziană”. Din această Galizie descăleacă în țările noastre cele mai imorale elemente, căci „și astăzi încă 72% din toți condamnații ovrău ai Austriei întregi li dă Galizia estică” (p. 77). Strategia lor economică este desăvârșită. Ei ștu că Slovaci, Rutenii și Români au mai puțin școli și o mai slabă organizație și de aceea se-i caută mai bucurus satele slovacăști, rutecești și românești. În acestea este cea mai deasă populație ovrărească.

În înaintarea lor spre sud s'au oprit de valul Românii dela granița sudică a Ungariei și Ardealului, cari sânt mai sărași și mai înstăriți și cari au și rezistat mai bine. De aceea autorul vede — după ce a studiat raporturile cu ajutorul unei statistici care

Intrevederile dela București.

Consfătuiri la ministerul de externe. — Austro-Ungaria neliniștită. — Franța satisfăcută.

București, Marti 10 Ian. n. 1914.

Astăzi după amiazi prim miniștrii Greciei și Sârbiei au părăsit Capitala plecând spre Belgrad, pentru a încheia aci consfătuirile lor importante începute la Petersburg și continuate timp de 2 zile în București. Deși oficial nu s'a comunicat nimic asupra convorbirilor între bărbaii de stat ai României cu șefii guvernelor din Atena și Belgrad, este unanimă părerea în cercurile politice de aici, că întrevederile dela București au avut de scop asigurarea păcii balcanice în contra eventualelor încercări, ce s'ar face în viitorul apropiat de-a aduce vreo știrbire tratatului încheiat la București. Că s'ar fi încheiat o nouă alianță între Sârbia și Grecia, sau între România și Grecia sau chiar între toate trei statele, nu e probabil, cel puțin deocamdată. Ca ceva sigur se poate însă considera faptul, că legăturile de interese ce există între cele trei state dela pacea dela București încoace, au fost din nou confirmate în întrevederile dela București.

În decursul zilei de ieri prim-ministrul Fasilic a fost primit într-o audiență mai lungă de M. Sa regele. Iar seara a avut loc la ministerul de externe o consfătuire intimă de peste o oră între miniștrii Brătianu, Prumbaru, Venizelos și Fasilic.

Tot în decursul zilei de ieri miniștrii Greciei și Sârbiei au fost obiectul unei deosebite atențiuni din partea Suveranilor țării și a membrilor guvernului. După amiazi s'a dat în onoare lor un matineu muzical la Palat, iar seara un banchet la ministerul de externe.

Presă străină se ocupă tot mai insistent cu întrevederile dela București. Semnificativ este, că pe când presa franceză și chiar și cea germană văd în vizitele dela București un nou gaj puternic pentru asigurarea păcii balcanice, presa austro-ungară arată o oarecare neliniște, văzând în aceste întrevederi un pericol amenințător pentru Monarhie. Cu toate că aceste ziare par con-

nu minte — în comitatele Târnaveniță, Alba de Jos, Hunedoara, Sibiu și Făgărașul „o barieră serioasă pentru Muntenia”. Și exclamă: „Ce s'ar fi ales însă și de Muntenia, decât între ea și Galizia nu ar fi fost un neam egeic ca Ardelenii, cari sunt fără excepție, antisemiti practici?” (p. 125).

Ni se arată apoi cum în toate țările acapararea negoțului, a industriei și practicarea celei mai nerușinate cămătărie au dat ca rezultat economic: emigrarea (țărani indatorati și pe viitor în Bucovina) nu cunosc alt mijloc de mântuire decât să fugă din țară (p. 156) la special se amintește părerea statisticianului ungar Alexis von Fényes (1844), care spusese încă la 1844 că „egala îndreptăre (politică) a Ovrăuilor ar fi egală cu un monopoli ovrăreș asupra com. rului Ungariei”, ceeace astăzi, după ce ei au căpătat egale drepturi politice, s'a și împlăcut. Împlinirea profeției lui Fényes va descbid- poate ochii politicienilor români orbiți de înfășurările Apusului.

Dupăce autorul mai arată, că puterea lor economică este atât de mare încât f. lăsoșe orice prilej de-a înrăuri prin ea politica externă a statelor, cari ar putea exercita o presiune asupra României, statul unde ei nu au, și nu vor primi niciodată, egale drepturi politice cu Românii, se studiază și cauzele apărării noastre neîndeplinite. Ele au fost sociale: starea în robe a țărânului și — în consecință — rămă-

vinse de loialitatea României, ele nu văd cu ochi buni emanciparea statelor balcanice de sub tutela Puterilor mari și cu deosebire de sub sfera de influință a Monarhiei.

„Neue Freie Presse” comentând întrevăderea dintre Venizelos-Pasici și Brătianu spune între altele :

La București au loc întrevăderi de o deosebită importanță. Primul ministru Venizelos și-a prelungit termenul șederii sale la București pentru a se întâlni cu Pasici. Astăzi se anunță că moștenitorul Greciei va pleca împreună cu primul ministru al Serbiei la Belgrad, pentru a face o vizită familiei regale. E interesant că Venizelos care se întâlnește cu Pasici la Petersburg simte nevoia unei noi întâlniri după un interval atât de scurt. Discuțiile lor se vor prelunge cu atât mai mult cu cât după vizita la Belgrad Pasici va însoți pe moștenitorul Greciei la Atena.

Grecia și Serbia n-au fost niciodată atât de aproape ca astăzi. Alianța greco-sârbă de pe timpul războiului balcanic nu era îndreptată contra nici unui stat european. România a declarat și de astădată că în relațiile ei cu Grecia nu poate fi vorba decât despre menținerea păcii din București. Probabil Grecia vrea să se asigure din partea Bulgariei, hotărând nu numai Serbia ci și România să intervină în favoarea actualilor situații din Macedonia. Faptul că după Petersburg încep imediat noi tratative, ale căror scop nu se poate bănui, e destul de suspect. Diplomazia trebuie să fie cu ochii în potru pentru a nu se trezi din nou în fața unor fapte îndeplinite, căci în Balcani se pun la cale noi planuri, iar actualele tratative din București car vor fi continuate la Belgrad, trebuiesc urmărite cu toată atenția.

„Le Temps”, cu data de 8 Februarie scrie între altele :

„Insemnătatea ce se dă vizitei d-lui Venizelos la București crește prin faptul, că președintele consiliului de ministri grec va aștepta acolo pe d-l Pasici, care părăsește Petersburgul pentru a-l întâlni în Capitala românească.

Prezența celor doi președinți de consiliu, aliați, la București va coincide cu vizita pe care prințul moștenitor al Greciei o face în acest moment familiei regale românești, de care legăturile de familie pare că-i vor uni în curând. Cu prilejul unui prânz oferit de regele Carol celuiui, pe care Români îl și privesc ca pe logodnicul principesei Elisabeta, suveranul a amintit „acțiunea comună, care a făcut cu puțință restabilirea păcii și care a stabilit echilibrul în Balcanic. Aceste cuvinte au o semnificație particulară în momentul când reprezentanții acestei acțiuni comune, greacă, sârbă și română, vin să confere la București.

Ele nu sunt în contradicție cu rețentele declarații ale regelui Carol, care spunea unui ziarist rus că în cazul unui conflict turco-grec, limitat la aceste două țări, România nu va avea de intervenit. În adevăr, acest război n-ar putea să se desfășoare decât pe mare, dar numai în cazul unei victorii grecești el și-ar păstra caracterul curat maritim. Turcia, victorioasă, n-ar șovăi să transporte lupta pe uscat. În acest caz, nu numai echilibrul din București ar fi compromis, dar conflictul n-ar rămâne limitat între cei doi beligeranți și România ar interveni.

Deci, dacă o alianță defensivă formală ar interveni între București, Belgrad și Atena, ea n-ar da decât o consacrare oficială situației care s'a născut din tratatul dela București. N-ar fi mo-

tiv de alarmă în afară de peninsula decât dacă nu s'ar pune credință pe declarațiile pacifice ale Turciei și Bulgariei și dacă s'ar spera vre-un avantaj dintr'un război de revanșă ale acestor două state.

De altfel, e de remarcat, că generalul Radko Dimitriev a protestat în declarațiile, pe cari le-a făcut corespondentului nostru din Petersburg împotriva oricărei intenții de acest fel din partea Bulgariei, după cum a tăgăduit orice alianță cu Turcia. Ministrul Bulgariei la Petersburg a proclamat, dimpotrivă, dorința pe care o are țara sa să se apropie de foștii săi aliați și mai cu seamă de Serbia.

Aceste dispoziții, cari corespund dorințelor Rusiei, ar fi bine primite în celelalte capitale balcanice, cari desigur, nu resping avansuri sincere, mai cu seamă dacă Bulgaria le dă cheazășii de loialitate și credință în viitor.

În schimb opinia publică austro-ungară, care nu se poate obișnui încă cu noua stare de lucruri din Balcani și mai ales cu creșterea puterii Serbiei, e mult emoționată de apropierea românilor și grecilor și mai mult încă de posibilitatea unei viitoare restaurări a blocului balcanic, pe care diplomazia austriacă s'a trudit atâta să-l sfărâme.

Eventualitatea unei asemenea restituirii sub egida rusească, împinge pe unele organe austriace la violente atacuri contra Rusiei, față de care se constată la Viena un spor de nelocredere. Cât despre celelalte puteri, acelea cari vor cu tot dinadinsul menținerea liniștii în Balcani, ele nu vor putea decât să se felicite de orice alianță, cari ar contribui să consolideze ordinea de lucru existentă și pacea de la București.

Ziarul rusesc „Rietsch” este informat, că întrevăderile dela București vor avea ca urmare stabilirea unei apropieri economice între statele balcanice și înlesnirea exportului român și sârb prin forțele grecești.

O bancă românească de excompt.

În urma faptului, că banca „Pesti hazai első takarékpénztár” a votat 8000 de cor. pentru răspândirea culturii maghiare în ținuturile locuite de naționalități, un fruntaș lugojan publică în „Drapelul” un călduros apel adresat cercurilor noastre financiare, ca să fondeze o mare bancă românească de excompt.

Dorim și noi ca această idee să se salutare, care ar constitui un pas însemnat spre emanciparea băncilor noastre, să fie luată în desbatere de factorii noștri competenți, cu atât mai mult cu cât unele ziare șoviniste, ca de pildă „Pesti Hirlap” agită chiar ideea, ca băncile mari maghiare să abică băncilor românești rescomptul.

Conflict între regele și guvernul suedez.

Se știe, că din prilejul manifestației țărănilor din Suedia, regele a ținut un infălcărat discurs, motivând și arătând lipsa urcării contingentului militar etc. Guvernul însă este contra înarmărilor și în urma discursului rostit de rege, ministrul președinte a tras la răspundere pe regele Gustav. Răspunsul regelui fiind însă nemulțumitor, guvernul a hotărât să dimisioneze, fapt care a îndemnat pe suveran să-și mai ceară timp de

răsgândit. Acest conflict între rege și guvern a stărnit o mare neliniște în întreaga țară, și sunt temeri, că dacă nu se va ivi o înțelegere, atunci se poate ușor întâmpla că nu va demisiona guvernul, ci însuși regele va fi constrâns să părăsească tronul și să-l cedeze în favorul fiului său.

De ce n-au ocupat România Sofia?

Din Viena ni se scrie : Față de informațiunea ziarului „Vecerna Posta” spunând că împăratul Francisc Iosif ar fi împedecat intrarea Românilor în Sofia în urma unei intervenții pe lângă suveranul României, „Wiener Allgemeine Zeitung” constată că numai din libera decizie a Regelui Carol nu s'a permis ocuparea Sofiei de către trupele române pentru că Suveranul României, în înalta sa înțelepciune politică a voit să evite Bulgariei o astfel de umilire.

Procesul Rutenilor.

Eri și alaltairi au fost ascultați martorii din comuna Lipce. Unele depoziții sunt nefavorabile pentru acuzați, altele sunt de puțină importanță. În general depozițiile par a fi superficiale și nu prea sigure.

Femeia Senovici spune, că acuzațul Feisac i-a zis să treacă toți la legea veche, căci altcum îl fac papistași!

Cătră un alt martor, Stăucovireț, tot Feisac a zis, că e mai bine să meargă în cărciumă, decât la biserica gr. cat.

Fostul notar din Lipce, Grubovskiy, spune, că conducătorii, între cari Vacaru, Feisac, Husac etc, ziceau poporului, că cine nu trece la pravoslavi, îl va lua dracu sufletul.

— Al fost de față, când preotul a cetit evangelia și ungurește ?

— Da, din cauza aceasta poporul s'a și răsvrâtit. Se vede, că l-a agitat cineva.

Un alt martor, executorul Manollo spune, că poporul a atacat pe preot, strigând :

— Noi vrem să trecem, pentru-că suntem Ruși. Să iasă afară popa ungurească.

Mai mulți martori fasionază, că mișcarea s'a iscat din cauză că preoții voiau să introducă poporul în „katoликus Népezdövetésge”.

Martorul Lipsey e întrebat, că s'a făcut la Weisshaus perchezitje domiciliară ?

Lipsey spune, că s'a făcut și jandarmii băteau pe oameni, ca să fasioneze.

Contele Ștefan Tisza

Sub acest titlu d-l G. Bogdan-Duica publică în ziarul „Minerva” un remarcabil articol, din prilejul încheierii tratativelor de pace româno-maghiare. Trezând în revistă atitudinea contelui Tisza în decursul acestor tratative precum și părerile contelui Apponyi și ale lui Szöll în această materie d-l Bogdan e de părere, că „Tisza este hotărât să continue a împuternici nația ungurească cu aceleași mijloace ca și până acum”, căci atât în vreme ce tratează, Tisza prezintă o lege de arondare electorală, prin care, în comparație cu trecutul, naționalitățile sunt în mare pierdere iar Ungurii în mare câștig. D-l Bogdan încheie apoi următorul moment :

„...Amenințări pleacă și spre noi, nu numai spre frații din Ungaria. Este un paralelism de atitudine, căruia nu-i putem da decât tot răspunsul paralel : ruptură acolo, răceală aici.

Părăsind perspectiva largă pusă — dar în același timp falsificată — de Szöll și revenind la faptul tratărilor, putem spune că concesiunile lui Tisza nu semnificau decât recunoașterea, că poporul român are drept la o existență politică mai amplă, manifestată printr'un spor de mandate parlamentare, dar că, dincolo de această concesiune, guvernul nu vrea sau nu îndrăznește să treacă până la refacerea legilor de aspirare din trecut. Memorii române, divulgate de „Az Est”, deși prescurtate, dar autentice, ne-a spus că cereau Români. Nici atât nu se dă ! Români sunt deci nerăbdători să încheie un capitol de zadarnice încercări și să-și chibzuească calea cea nouă.

Opinia publică de peste munte, chinată atâta timp de misterioasele convorbiri, obosită de ipoteze și bănuiele cere o lămurire drastică a situației :

Popoarele nu pot admite să fie lipsite de toate datele necesare orientării lor.

Noi credem că ruptura se va face cu tot curajul camenilor, cari își dau seamă că pe ei li sprijinește și dreptul lor, și puterea mulțimii lor, și situația internațională.

Contele Ștefan Tisza a fost omul menit să dovedească, că rassa maghiară nu-i capabilă de renunțări, ci numai de învingeri sau de înfrângerii.

Să pornim deci pe drumurile înfrângerii ei !

Bulgarii și Românii.

Ziarul „L'Echo de Bulgarie” vorbind de relațiile dintre România și Bulgaria, scrie între altele :

„Trebuie de notat mai întâi că reluarea relațiilor bulgaro-române a urmat imediat după semnarea păcii și că de atunci raporturile între cele două state dunărene își urmează cursul lor normal și se desvolcă în câștigul amânduror părților.

Repezițiunea împăcării arată că regretabila ruptură din Iunie trecut nu va lăsa urme între cele două popoare și că sentimentul comunității marilor interese bulgare și române, va conduce pe bărbații politici din cele două țări de pe malurile Dunărei.

Podul destinat a lega cele două țărmuri ale acestui fluviu, va fi trăsătură de uniune între Bulgaria și România și porturile Mării Egee, pe care voinicia soldaților noștri le-a deschis cerniturii bulgar, vor servi deopotrivă ca debarcași și produselor românești.

Democrația maghiară.

Motto... suntem siliți să accentuăm din nou, că singurul mijloc pentru mântuirea unității Ungariei e oont pirea naționalităților în curentul democrației maghiare.

(Iar mai la vale)... democrația maghiară n'a avut nici până acum cuvântul pentru drepturile naționalităților... (mai la vale) Cuijtal democrației va opera cancerul naționalist...

„Népszava” Nr. 33 din 27 Ian. 1914.

E tragicomic, dar natural, halul, în care a ajuns democrația maghiară : Groful Károlyi urcat pe ieftina tarabă tricoloră a democrației maghiare, căruia îi ține isonul Vázsonyi și alți neologi. Feudalul încarnat, plin de ură și sentimente largi de oportune, de altă parte toată pleava flămândă răsvrătită din obscuritățile cutărui ghetto, capabilă de orice, iată apostolii, mentorii democrației maghiare.

Am permis această mică caracterizare pentru a constata falimentul total moral al democrației maghiare. Feudal, cum privește și a privit în totdeauna democrația maghiară chestia naționalităților din Ungaria, ne poate servi deopotrivă ca dovadă prețioasă a constatării de mai sus, arătându-ne de altă parte ideologia acestui curent, a cărei urmare logică e deruta totală din prezent.

Cu deosebire acum, în jurul pactului, s'a dovedit democrația maghiară atât de îngustă la concepții, atât de sterilă, încât sunt siliți să fac constatarea, că cel mai mare câștig pentru adevărata democrație e, că ne-a vindecat pentru totdeauna de eventualele simpatii pentru acest curent. Toată harababura desgustătoare, purtată în jurul tratativelor de pace, a dovedit, că democrația maghiară are toate metehnele, ce fac imposibilă o democrație. Nici nu poate să fie normal produsul încuscrirei mentalității turanice și semite, mentalități, cari — dovadă e istoria — sunt absolut antidemocratice.

E cât să poate de curios să vezi, cum acești oameni, pretinți democrați, progresiști, deci lamura societății intelectuale maghiare, cu pretenții de supremații culturale priveșc chestia naționalităților din un pnnct de vedere medieval, deci antidemocrat și reacționar, pe scurt : șovinist. Cu deosebire acum s'a dat pe față acest semidocșism sociologic al păturei suprapuse maghiare, ceia ce ne poate servi ca un memento.

Statul ungar se prezintă în teoriile șavanților politicieni maghiari și azi ca un principiu misterios, abstract, același ideologie deci, pe care o aflăm d-ja în Tripartitul lui Werböczy. În această nebulosă metafizică a teoriilor de drept constituțional își are izvorul faimoasa idee de stat, unitate națională etc., în fine toată dogmatica actuală a politicii maghiare. Dacă ar fi ideile aceste numai boșicile, ce ies din mlaștinile creierilor oficioși, ar fi explicabil și suportabil până la un punct. Vedem însă, cum toată lumea

maghiară fără deosebire dela Battyány Tivadar până la ultimul corector dela „Népszava” e obsedată de ideologia aceasta. Unde o acel curent s'u corporație democratică maghiară să rupă odată cu aceste idei, să facă simpla și naturala constatare, că o democrație adevărată și cinstită e posibilă numai în o Ungarie modernă și că e contrazicere în sine și imposibilă o democrație în Ungaria lui Werbözy, constatarea, că aite probleme aveau velleuturile cinstitului boier de pe vremuri și altele sunt problemele zilelor actuale. O Ungarie modernă însă fără deslegarea cinstită a chestiei de naționalități nu poate să se nască. Faptul, că democrația maghiară n'a ajuns la acest simplu adevăr, dovedește în destul puterea intelectuală și morală a acestui curent.

Căutând cauzele relelor sociale, ce bântuie acest stat, vom ajunge, ca la o cauză principală, la chestia naționalităților. Să vă parea multora naționalitatea această opinie, dictată de preocupări tot atât de înguste, ca însuși șovinismul maghiar. Să luăm însă aminte :

Întâiu faptul că dăinuiește, al doilea felul, cum dăinuiește aici chestia naționalităților e o dovadă classică, cât de primitive sunt stările sociale, cauzele nesiguranței sociale din Ungaria. Problema chestiei de naționalități e deci o urmare, un produs al acestor stări neorânduite și, la rândul său, o cauză, ce mărește haosul, în care trăim. A sana aceste stări mizere sociale, fără a deslega chestia naționalităților e prin urmare o imposibilitate. Deslegând în mod cinstit chestia naționalităților, am făcut un pas uriaș în consolidarea sau mai corect zis, socializarea statului ungar. Intors, orice mișcare cinstită, care tinde la sanarea socială a statului ungar, va deslega implicit chestia naționalităților. Aceasta și nu alta poate să fie preocuparea unei democrații cinstite și veritabile și privit din adevăratul punct de vedere, putem cântări după greutatea sa reală problematica valoare a democrației maghiare. Tratative de pace ale comitetului național nu sunt decât un mic pas spre deslegarea chestiei naționalităților și cu atât mai curios ni-sau părut strigătele desneadajuite ale democrației maghiare, cu cât bunul gust pretindea un ton mai științific. Bunul gust nu l'a dovedit, a arătat însă, că e mult mai inferioară și ca moral decât să înțeleagă rostul unei democrații adevărate, să aprecieze deci după meritul real unciul pas făcut spre rezolvirea problemei chestiei de naționalități.

Ni-se impune la acest loc o întrebare : Care ar fi ținta concretă, mai apropiată, a unei democrații adevărate? Ținând seamă de stările primitive sociale ale statului ungar, cari stări, mulțumită culturii sociologice a legislaților, politiciilor și — last not least — democraților maghiari, par a da de fapt spre Werböczy și nu înainte, zic, ținând seamă de aceste răspunsul va avea fi scurt : O democrație cinstită va avea de ocamadată de țință numai urmărirea unui program de natură „rai mit auxillar, adevă pregătirea și înălțirea poporului în sens material și cultural paralel cu o largire treptată, însă foarte circumspectă a drepturilor cetățenești. Plenitudinea drepturilor cetățenești reclamă priceperea culturală și forța economică cea mai înaltă posibilă a poporului, pentru ca a-esta armă cu două tășuri să fie punctul de plecare al unei evoluții sociale sănăt ase, iar un instrument în mâna unor demagogi, ce pot fi invoulantar s'au intenționat — fiind de bună sau rea credință — cel mai mari dușmani ai unei evoluții sociale peste tot. Ținta concretă, principala deci — preocuparea de căpăteneie de ocamadată a unei democrații adevărate poate să fie numai rezolvirea programului de mai sus. Cine spune mai multe, e un demagog, cine vrea mai puțin, nu e democrat.

Față cu această democrație stă democrația maghiară, care a ajuns acolo, că începând chiar dela lăzii Oszkár până la zăpăcutul de Bozóky Arpád, toți poartă mai ascuns sau mai pe față, nădejdea, că democrația maghiară va înfăptui idealul imperialismului maghiar. Cred, că să poate crede în ea, care, ce imposibilitate veste democrația maghiară și ce morală imposibilă propagă.

De încheiere țin să mai răspund la fraza stereotipă, cu care democrația maghiară crede de tranșată chestia naționalităților, zicând, că în Ungaria sunt deopotrivă de oprimați țăraniul maghiar, român, slovac etc. Față cu această sofismă infectă și superficială țin să fac o singură întrebare : Țăranul român, slovac sau sârb are în aceleași condiții și împrejurări parte de același tratament și bunăvoință ca țăranul maghiar ? Nu e așazicând în principiu fundamental al păcii dorite de naționalități tocmai egalitatea aceluși tratament, același bunăvoință din partea puterii de stat ? Un lucru atât de natural pentru țăranul maghiar trebuie eluptat din partea naționalităților cu lupte crâncene. Orice pas, cât de mic

nerca departe de ocupațiile orășenești; și mo ale: lipsa de coeziune între țărani și pătura conducătoare” (p. 229).

De ce ne-am mira deci, dacă idealul ce și l-au fixat Ovreii este distrugerea condițiilor de existență ale popoarelor între cari se așază, robirea definitivă a lor și autonomie națională ovreiască. Iar mijloacele ? El nu-și mai bat capul cu alegerea lor : toate sânt bune.

Exproprierea celui ce a încăput odată pe mâna cămătarului.

Cele mai ascunse tertipururi de politică externă, al căror fir găsit ne conduce până în America, care agită mereu chestiunea ovreiască a României, pentru a răsturna articolul 7 (p. 247) și a deschide ovreilor săi un canal unde să se poată duce cu toții. Cum se exploatează din toate părțile puterea relativ slabă a României, pentru să facă din această țară o colonie a Ovrellor din toată lumea ! La o astfel de încheiere te conduce argumentația și descoperirile pânjinișului ascunselor planuri ovrești.

Și te înflorezi, când citești că Statele-Unite au trimis în România în

1870 un consul, care a fost plătit din fondurile ordinului secret al Ovrellor „Nai Brith” pentru a influența guvernul român în chestia acordării de protecție supușilor săi ovrei. Acest consul a fost Ovreii B. Fr. Peixotto, mare maestru al ordinului și a fost plătit din partea ordinului, fiindcă în budgetul american nu era destinată nici o sumă pe seama unui consulat în România” (p. g. 247).

Și dacă toate aceste mijloace nu vor folosi, ei vor ataca și pe Regele, cum îl atacă intrădevăr un ziar al lor în Mai 1913 „atribuindu-i calitatea de-a minți” (pag. 32). Și dacă nici aceasta nu va ajuta, un ovreu Dr. K. Lippe cere, adevă așteaptă numai să vie revoluția națională ovreiască. Aducându-și aminte de Bar-Kochba, șeful revoluției ovrești pe timpul împăratului Hadrian, Dr. K. Lippe scrie (reproducem întocmai fraza așa cum a fost tipărită de d-l Bogdan-Duica, pentru comentariul umoristic ce i se dă numai cu ajutorul tiparului). „Așteptăm cu nerăbdare (ghidi, ghidi !) să se lviaască între noi un nou erou, un modern Bar-Kochba !

În toate aceste înfățișeri ale lui ne descopere autorul pericolul ovreiesc.

B. B.

(Va urma).

*) Noi renunțăm la autonomia Transilvaniei ! Ei o cer.

„Câmpiana”

instituit de credit și economii, societate pe acți în Mociu

takarék, és hitelintézet részvénytársaság Mócson.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii, „CÂMPIANA” societate pe acți în Mociu se convocă la

a VIII-a adunare generală ordinară,

ce se va ține în Mociu la 27 Februarie 1914 st. n. la 10 oare a. m., în localul institutului cu următorul

Program:

1. Deschiderea și constituirea adunării.
2. Statorirea numărului acționarilor prezenți și a acțiilor reprezentate.
3. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere și darea absolutului.
4. Ceșirea bilanțului pro 1913 și împărțirea profitului net.
5. Alegerea comitetului de supraveghiere pe 3 ani.
6. Inzestrarea D-ului Dr. Liviu Dan, director cu dreptul de a signa firma institutului per procura.
7. Eventualele propuneri.

Direcțiunea.

Meghívó.

A mocii „Câmpiana” takarék és hitelintézet részvénytársaság, részvényes urai meghívataknak

az VIII-ik évi rendes közgyűlésre,

mely Mócson 1914 évfebruár hó 27-én d. e. 10 órakor, az intézet helyiségében fog megtartani a következő

Tárgysorozattal.

1. A közgyűlés megnyitása és megalakulása.
2. A jelenlevő részvényesek és képviselt részvényes szám megalapítása.
3. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentése és telmentvény megadása.
4. Az 1913 évi Mérleg számla felolvasása és az tiszta nyereség felosztása.
5. Felügyelő bizottság megválasztása 3 évre.
6. Dr. Dan Livius vezérigazgatónak cégjegyzési jogosultsággal való felruházása.
7. Esetleges indítványok.

Az igazgatóság

NB. Domnii acționari, cari voesc a participa la adunarea generală, sunt rugați a-și depune acțiunile înainte cu 24 oare la casa institutului sau la alt institut membru la „Solidaritatea”, producând revers de depozitare a acțiilor tot cu 24 oare înainte de adunarea generală conform § 21 din statute Plenipotențiați au a-și depune documentele de plenipotență tot în același timp.

ACTIVE - VAGYON. Contul Bilanț pe 1913-Mérleg számla 1913 évre PASIVE - TEHER.

Casa — Pénzkészlet	10868 34	Capital — Részvénytőke	100000
Cambii — Váltók	874275	Fond de rez. — Tartalék alap	59048 58
Imprumuturi hipotecare		de perderi — Veszteség alap	4349 01
Jelzálogkölcsönök	65131	de pehajúni — Nyugdíjalap	5246 57
Efecte — Értékpapírok	3500	de binefaceri — Jótékony-célualap	5031 15
Realități — Ingatlanok	11000	Depuneri spre fructificare — Betétek	499570 54
Cont curent — Folyószámla	7966 05	Reescort — Viszleszámítás	264369
Debitori — Adóscok	6963 78	Creditori — Hitelezők	3524 45
Mobilier — Bútorzat	1100	Interese tranzitoare — Átmeneti kamatok	16820 87
		Profit transpus din 1912 — 1912 évről	
		áthozott nyereség	236 27
		Profit net — Tiszta nyereség	22305 78
	980802 17		22542 05
			980802 17

Contul Profit și Perdere — Nyereség és veszteség számla

ESİTE — KIADÁSOK.

VENITE — BEVÉTEL

Interese — Kamatok : după depuneri spre fructificare — Betétek után	29541 47	Profit transpus din 1912-1912 évről át- hozott nyereség	236 27
după fondul de rezervă — tartalék alap után	3342 36	Interese — Kamatok : dela cambii — váltók után	88539 40
după reescort — Viszleszámítás- tolás után	25061 87	Imprumuturi hipotecare- jelzálogkölcsönök után	6392 47
Salare — Fizetések	8409 32	efecte-értékpapírok	181 98
Spese de birou — Irodai költségek	3049 21	cont curent — folyó- számla után	650 50
Dare directă și comună — Egyenes și községi adó	6665 79	Provizioni — Jutalékok	7060 42
10% dare după interese de depuneri — 10% betéti kamatazó	2954 15	Chirie — Házber	720
Competințe de timbru Bélyegilletékek	193 82		
Amortizări — Leírások	2021		
Profit transpus din 1912 — 1912 évről áthozott nyereség	236 27		
Profit net-Tiszta nyereség	22305 78		
	103781 04		103781 04

Mociu (Mócs), la 31 Decembrie 1913.

DIRECȚIUNEA — AZ IGAZGATÓSÁG

Dr. Liviu Dan m. p. director executiv vezérigazgató Nicolau Francu m. p. contabil-könyvelő
Teodor Justin m. p. Ioan Dan m. p. Marius Elekes m. p.
Ioan Looca m. p. Valer Rusu m. p. Dr. Sever Dan m. p.

Controlând conturile de mai sus cu cărțile institutului le-am aflat în consonanță și exacte. — Fenti számlákat az intézet könyveivel összehasonlítva, megegyezőknek és helyesnek találtuk.

COMITETUL DE SUPRAVDGHIERE — FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG:

Costantin Herția m. p. N. Căciulă m. p. Vasile Hopârtean m. p. Emil Pop m. p. Iuliu German m. p.

Fără capital

și neli un risc poate ori ce persoană în ori ce poziție socială să câștigă zilnic 5—20 coroane prin vânzarea de hârtii de valoare de lozuri permise de lege cari sunt notate în Monitorul Bursii oficial al Budapestei pe un o Casă de Bancă veche și renumită.

Oferte sunt a se adresa către

Effectenbank V. Budapest,

8-12

Cuția postală Nr. 78.

COVOARE LINOLEUM PERDELE

TELLMANN & SPEIL
Târgul Grâului Nr. 8.

Ing. Nim și așezarea de Linoleum cu lucrători eseperti
Lucrările de Linoleum în Hotel Coroaza sunt executate de firma de sus.

Pânzături, albituri de pat, se pot cumpăra cu prețul cel mai convenabil, în ale gere mare, prețurile cele mai ieftine la

ATENȚIUNE.

Am onoarea a aduce la cunoștința On. public ea vând mobile ce le-am transportat în Hala de mărfuri (Podu bătușilor) Strada Hırșer Nr. 1, cu prețuri scăzute. Odae de durmat modern mobilată cu prețul de 540 K. Mobile pentru bucătărie, și prânzătoriu cu prețuri foarte scăzute. — Garantez pentru lucru bun și solid. 10-50

JOSEF GRIM

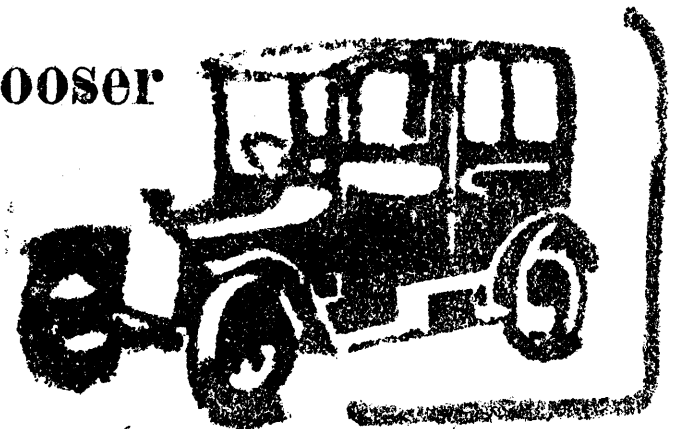
Mechanic, tâmplărie pentru zidiri, instalații interne,
BRAȘOV, Strața Lungă Nr. 115. — Telefon Nr. 16

Automobil de inchiriat
pentru curse mai mici sau mai mari la

Mihail Mooser

BRAȘOV,
Estr-Portii Nr. 39.

Telefon 854.
14-50

Moșie de vânzare

pe Câmpia ardealului (mezözég)

Tarină (arătură) 186 jug. a 1553 □ im
Grădină 1 " de 642 "
Livade 54 " a 519 "
Pășune 114 " 1140 "
Pădure 4 " " 770 "
Teritor care nu plătește dare 2 " " 1522 "

La olaltă 364 jugăre a 1346 "

5 odăi de locuit, bucătărie de vară, cuptor de pâne, grajd, șopron pentru care, șură, coșere pentru porumb.

Informații mai de aproape se pot lua dela Domnul notar Bedőházy Lószef, în Puszta Kamarás, posta în loc. Comitatul Cojocnei.

Un commis

inteligant, cu deplină dexteritate în branșa băcăniei și delicatose; cu perfectă cunoștință și a limbilor germane și maghiare, se angajează în condițiuni favorabile la băcănia

N. Onițiu,
Sibiu (Nagyszombat)

Bărbați cari sufer de neputință

(Neurasthenie) se cere broșura care conține tratamentul, trimițând 40 bani în mărci postale sub adresa:

Novamechapika 157
Cuția poștei 40-
Budapest-Hauptpost.

Correspondența și broșura numai în limba nemțească și maghiară.
21-52

stofe de modă

ta el cu cele englezești și franțuzești, producție proprie, recomandă

Fabrica de Postav din Brașov

WILHELM TELLMANN & COMP.

Magazin de vânzare.
Ștrada Hirschler no. 16.

Se află circa de 500 mostre resturi.
85-50

Dinți

și dantură completă fără pod, tragere de dinți, plombare, coroane de aur și poduri de aur.

Gerő Arthur
Technic de dinți diplom.
Str. Vămei Nr. 31.